

OMSORGSEFFEKTEN

- Hvorfor ingen barn skal vokse opp alene
- Hvordan det å sikre at barn i en utsatt livssituasjon får vokse opp med kvalitativ god omsorg, bidrar til å nå bærekraftsmålene og skape utvikling for mennesker og samfunn.

Innhold

OPPSUMMERING	2
1. INTRODUKSJON	2
2. UTFORDRINGEN: Nå de mest utsatte barna	3
Beregne omfanget	3
Fremtidens demografi	4
Nå de globale målene	5
3. SNU DEN NEGATIVE SPIRALEN: Omsorg gir ressurssterke voksne	5
Sikre kvalitativ god omsorg	5
Tidlig innsats er lønnsomt	6
Ungdom trenger også omsorg	6
Hvorfor omsorg er en klok investering	7
5. OMSORGSEFFEKTEN: En utviklingsstrategi	8
6. KONKLUSJON	9
7. REFERANSER/ VIDERE LESING	10

OPPSUMMERING

SOS-barnebyers internasjonale rettighetskampanje *Ingen barn skal vokse opp alene*, sier at hvert tiende barn i verden er uten eller risikerer å miste stabil omsorg fra voksne. Hva innebærer dette tallet, og hvorfor er det så problematisk at barn er «alene»?

Denne rapporten viser faktorene som ligger bak konklusjonen om at 1 av 10 barn har mistet eller lever i så svake familier at de risikerer å miste stabil omsorg fra trygge voksne. Og hvordan god og stabil foreldreomsorg for de 220 millioner barna er blant de aller beste og mest lønnsomme investeringene for verdenssamfunnet.

I mange lokalsamfunn i verden lever mennesker i en negativ spiral av fattigdom, dårlig helse, vold og utnyttelse. Så lenge mennesker er uten muligheten til å selv kunne endre livssituasjonen til det bedre, går samfunnet glipp av viktige menneskelige ressurser, og lokalsamfunn blir en utgiftspost på nasjonale velferds- og internasjonale bistandsbudsjett.

Særlig utgjør vold mot barn en enormt høy økonomisk kostnad.

Samtidig ser vi at å sikre barn god og stabil omsorg – at de har noen som tar dem med til helsestasjonen, sørger for at de kommer seg på skolen, har nok å spise, noen som skaper gode relasjoner og gir oppmuntring og støtte fra vugge til arbeidskraft, kan snu denne negative spiralen.

Skal vi nå de ambisiøse bærekraftsmålene, inkludert løftet om *leave no one behind*, og sikre at barn får oppfylt de rettighetene som er nedfelt i FNs barnekonvensjon, må verdenssamfunnet prioritere tiltak som sørger for at *ingen barn vokser opp alene*.

1. INTRODUKSJON

20. november er den internasjonale barnedagen, og markerer årsdagen for Erklæringen for barns rettigheter og Barnekonvensjonen.

Barnekonvensjonen er den menneskerettighetskonvensjonen som er underskrevet av flest land, og det burde tilsi bred global enighet om at barns rett til beskyttelse er prioritert nummer en.

Barnekonvensjonen tar utgangspunkt i barns beste, og artiklene slår blant annet fast at barn har rett til:

- å bo med en familie som gir dem god omsorg
- å vokse opp i et trygt og sunt miljø
- god ernæring og helsetjenester
- utdanning
- fritid og hvile
- å få velge venner selv
- å si sin mening, bli hørt og respektert

Men, ser vi barns situasjon mange steder i verden i dag, oppdager vi fort at det er ekstreme forskjeller på hvilke rettigheter barn har og hva virkeligheten tilbyr dem.

- Mange land mangler data over antall barn i landet og deres livssituasjon.
- Et høyt antall barn lever på store institusjoner eller fosterhjem uten tilsyn.

- Mange barn blir aldri fanget opp at velferdssystemet, og blir usatt for barnearbeid, menneskesmugling eller prostitusjon.
- Barnemishandling, vanskjøtsel og barn som blir forlatt er utbredt.
- Barn mister omsorg fra sine foreldre pga kroniske sykdommer som for eksempel aids.
- Barn på flukt risikerer å komme bort fra familien sin, og ender opp alene og ubeskyttet.

Barn som lever uten stabil foreldreomsorg er spesielt utsatt for rettighetsbrudd som fattigdom og utestengelse fra samfunnet, dårlig fysisk og psykisk helse, vold og vanskjøtsel, mangel på utdanning og ungdomsledighet.

Dette er ikke bare negativt for hver enkelt menneske, det medfører også store samfunnsøkonomiske kostnader. Når et høyt antall barn vokser opp uten stabil foreldreomsorg, legger det et stort press på eventuelle velferdstjenester, samtidig som samfunnet går glipp av menneskelige ressurser og arbeidskraft. Denne negative spiralen blir også overført til neste generasjon.

Og i en verden hvor så mange barn har en ekstremt utsatt livssituasjon, i familier på randen av sammenbrudd eller alene, er det en enorm utfordring å skulle nå bærekraftsmålene. I 2016 brukte verdens rikeste land mer enn 140 milliarder USD på bistand. Denne fenomenale investeringen viser at det er stor vilje til å skape utvikling for alle. Men uten en strategi som sørger for at investeringer også når de aller verst stilte, og som kan bidra til at den negative spiralen av fattigdom ikke blir overført til nok en generasjon, vil vi ikke kunne nå bærekraftsmålene. Og neste generasjon med barn vil overta byrden av et liv i bunnløs fattigdom og mangel på utvikling.

Dette notatet presenterer en strategisk løsning for å bryte fattigdomsspiralen - investering i god og stabil omsorg for barn.

2. UTFORDRINGEN: Nå de mest utsatte barna

SOS-barnebyer har jobbet for barn uten eller i fare for å miste stabil voksenomsorg i 70 år. Vi har mye kunnskap om barns livssituasjon, hva som er de største utfordringene for og behovene til barn og særlig dem som lever alene eller i familier og lokalsamfunn i krise.

Vårt arbeid har tiltrukket seg ulike samarbeidspartnere og støttespillere som ser at investering i de mest utsatte og marginaliserte barna – de uten stabil omsorg, er både moralsk riktig og globalt sett rasjonelt fornuftig og lønnsomt.

Spesielt i en tid hvor verdenssamfunnet står overfor store utfordringer med naturkatastrofer, klimaendringer som forårsaker tørke, flom og uvær, voldelige konflikter, undertrykkelse og utenforskap, flyktingestrømmer og høy arbeidsledighet – særlig blant ungdom, er det essensielt at også barn uten stabil omsorg blir inkludert i tiltak som skal skape vekst og utvikling for mennesker og samfunn.

Spørsmålet er da, hvor stor er utfordringen med å nå disse barna og hvor mange barn snakker vi om?

Beregne omfanget

Ingen vet nøyaktig hvor mange barn som lever uten, eller risikerer å miste stabil voksenomsorg.

Mange myndigheter har manglende eller ingen oversikt over antall barn som lever i landet. Barn som vokser opp uten ID-papirer og utenfor husholdninger, blir ikke telt. Barn uten omsorg er heller ikke definert som egen målgruppe. En analyse gjort av SOS-barnebyer i 2016 estimerer at det er 220 millioner barn som er alene, eller lever i familier som er så marginalisert at barna lever med stor risiko for å miste omsorg fra voksne. Det betyr at hvert tiende barn i verden lever uten stabil omsorg fra voksne.

Årsakene til at barn lever uten omsorg er mange og ofte sammensatte:

- **Foreldreløshet** – 140 millioner barn har mistet en av foreldrene (Unicef 2016), minst 13 millioner har mistet begge.
- **Kronisk syke foreldre** – hiv/aids og andre alvorlige sykdommer har alvorlige negative konsekvenser for foreldres mulighet til å sørge for barna sine både økonomisk og emosjonelt.
- **Fattigdom** – 385 millioner barn lever i ekstrem fattigdom (Unicef 2016).
- **Barnebruder, tenåringsgraviditet** – innen 2030 vil 750 millioner jenter ha blitt gift før de er myndige (Unicef 2016).
- **Funksjonsnedsettelse** – 93 millioner barn er rammet av en eller annen form av funksjonsnedsettelse (Unicef 2016).
- **Mangel på ID-papirer** – 230 millioner blir ikke registret ved fødsel eller senere (Unicef 2013).
- **Barn på flukt** – halvparten av verdens 60 millioner flyktninger er barn (UNHCR).
- **Barn i alternativ omsorg** – opptil åtte millioner barn i verden lever med andre omsorgsalternativer enn sin biologiske familie, mange av dem i institusjoner eller fosterhjem utenfor sosialmyndighetenes kontroll og uten oppfølging.

Å falle innenfor en eller flere av kategoriene gjør ikke at barn automatisk er i risikozonen for å miste omsorg. Det er ingenting i veien for at barn kan få god og stabil omsorg av aleneforsørgere eller utvidet familie, så lenge de voksne har nok ressurser, riktig støtte og en positiv holdning til omsorgsoppgaven. Mange barn faller også innenfor mer enn en kategori. Derfor er det ikke mulig å få en riktig totalsum ved å bare legge sammen tallene fra alle kategoriene.

Likevel gjør oversikten over antall barn i de ulike kategoriene det mulig å lage et estimat over hvor mange barn som lever uten eller risikerer å miste stabil omsorg fra voksen. Et forsiktig anslag tilsier at dette tallet er 220 millioner barn – altså hvert 10. barn i verden.

Rapporten «SOS Children's Villages Child at Risk Report» gir en mer inngående analyse av denne problemstillingen, og kan leses [her](#).

Fremtidens demografi

Vår globale verden er preget av en rekke store problemer og utfordringer for mennesker og miljø. I tillegg vil en endret demografi i årene som kommer legge en enda større bær på skuldrene til dagens barn. Verdens befolkning blir totalt sett nemlig stadig eldre, samtidig som det i områder som Afrika sør for Sahara nå er en ungdomsbølge – 65 prosent av befolkningen er under 25 år.

Store ungdomskull kan bidra til vekst og utvikling, dersom de har tilgang til utdanning og arbeid. Voksne i jobb gir stabile familier som sikrer barn god omsorg. Å sørge for sysselsettingsmuligheter, opplæring og utdanning til unge slik at de kan bli godt kvalifisert arbeidskraft, er også viktig i møte med en stadig eldre befolkning på verdensbasis. FN estimerer at andelen mennesker over 60 eller eldre vil øke med 56 prosent og utgjøre 1,4 milliarder i 2030. Andelen av befolkningen som er 80 eller mer vil tredoble seg til 434 millioner. Kort sagt vil vi ha flere eldre enn barn i 0-9-årsalderen.

Dette er en demografisk overgang som vil få store konsekvenser for nær sagt samtlige samfunnssektorer. For å unngå store negative fremtidige konsekvenser for økonomi, arbeidsmarked, velferdsnivå osv, må myndigheter sørge for at dagens barn og unge blir voksne som kan utgjøre en produktiv og stabil arbeidsstyrke.

Samtidig ser vi alarmerende tegn som tyder på at dagens barn – morgendagens voksne – ikke får de utviklingsmulighetene de trenger. UNICEF peker i en rapport fra 2014 på at ulike risikofaktorer fratar så mange som 200 millioner barn under fem år muligheten til normal utvikling. Derfor trengs det nye og helhetlige tiltak som kan sørge for at dagens barn og unge vokser opp med omsorg slik at de kan bli ressurssterke voksne.

Nå de globale målene

Hele 14 av de 17 nye bærekraftsmålene handler direkte eller indirekte om barns rettigheter og behov. Temaene spenner fra å få slutt på fattigdom, sult og vold, til å sikre tilgang til utdannings- og helsetjenester og sørge for likestilling og sysselsetting.

Mottoet til bærekraftsmålene er at ingen skal etterlates, *leave no one behind*. Samtidig vet vi at det er stor mangel på informasjon og data om den delen av befolkningen som har størst fare for å bli etterlatt – nemlig barn som lever uten eller som risikerer å miste stabil omsorg fra voksne. Mange land mangler eller har utdaterte tall på hvor mange barn som lever i landet og hva som er deres livssituasjon. I mange land registreres kun «hushold», og barn som ikke er en del av familie telles ikke. De er usynlige.

Uten oversikt over behovet er det svært vanskelig, for ikke å si umulig, å utvikle konkrete og målrettede tiltak og måle effekten av utviklingsinnsatsen. Skal vi nå målene om bærekraftig utvikling for alle, må bedring av barns omsorgs- og hjemmesituasjon prioriteres i utviklingspolitikken.

Rapporten «[The Care of Children in Data: Evidence, gaps and opportunities for change in the SDGs](#)» gir en mer informasjon om denne problemstillingen.

3. SNU DEN NEGATIVE SPIRALEN: Omsorg gir ressurssterke voksne

For å snu den negative spiralen av fattigdom, dårlig helse, vold og utnyttelse, må ett viktig tiltak på plass: å sørge for at barn får beskyttelse og omsorg fra fødsel av og til de blir selvstendige. At barn har stabil og god omsorg er ikke bare koselig eller moralsk riktig, det er grunnleggende nødvendig for å sikre samfunnsutvikling og oppnåelse av bærekraftsmålene.

Forskning fra fagområder som nevrovitenskap, molekylærbiologi, genomikk, psykologi og sosiologi har vist hvor stor rolle omgivelser, omsorg, tilknytning og trygghet spiller for barns utvikling. Samfunnsøkonomer og samfunnsforskere peker på investering i barn er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Konsekvensene av manglende omsorg er at et stort antall av de barna som trenger det aller mest, blir stående utenfor satsningen på utviklingstiltak innen områder som helse, utdanning og sysselsetting. Det gir åpenbart dårligere uttelling på den globale investeringen for å skape utvikling for mennesker og samfunn.

Stabil voksenomsorg fra foreldre, slektninger eller andre fosterforeldre er nødvendig for at barn skal få tilgang til essensielle tjenester og for at de skal vokse og utvikle seg til selvstendige og ressurssterke voksne.

Sikre kvalitativ god omsorg

Alle land som har skrevet under FNs barnekonvensjon har forpliktet seg til å sørge for kvalitativt god alternativ omsorg for barn som er uten familie eller ikke kan bo hos sin biologiske familie. Likevel er det i mange land et stort sprik mellom barns rett til omsorg og beskyttelse og det offentlige tilbudet til barn uten stabil voksenomsorg.

Barn mister omsorg av ulike årsaker, men vold, manglende tilgang til grunnleggende velferdstilbud, sykdom og ikke minst fattigdom er blant de hyppigste. Det er i mange land en tendens til at myndigheter plasserer barn i alternativ omsorg, fremfor å støtte barnets biologiske familie med forebyggende tiltak slik barnekonvensjonen forplikter til.

FNs retningslinjer for barn i alternativ omsorg, vedtatt av FN i 2009, slår fast at barn ikke bør miste omsorg fra sin egen familie av årsaker som kan forebygges. Derfor er en viktig del av SOS-barnebyers arbeid å styrke familier slik at de selv kan gi barna god omsorg. I de tilfeller der familier til

tross for støtte og forebyggende tiltak ikke klarer å ta seg av barna, er det essensielt å sikre at barn tilbys omsorgsalternativ som er tilpasset barnets behov og i barnets beste interesse.

Å sikre stabil, egnet og god omsorg krever derfor et utvalg av kvalitativt gode omsorgsalternativer. Mange barn er i en situasjon hvor de trenger et nytt permanent hjem, slik som en SOS-familie eller annen fosterfamilie. I tillegg bør det finnes alternativer som familiehjem eller andre mindre enheter med dedikerte omsorgspersoner som kan tilby stabil omsorg og bygge gode relasjoner med barna og ungdommene som bor der.

Større institusjoner, eller andre tiltak hvor barn mister muligheten til å danne trygge, stabile og varige bånd med minst én voksen omsorgsperson, er ikke til barns beste og gir ikke barn den omsorgen de trenger. For omsorg er mer enn bare tak over hodet og mat på bordet. Å sikre barn god omsorg innebærer også å sikre at de får rettigheter som helsetjenester, tilgang til utdanning, deltagelse og utvikling oppfylt. Barns hjerne utvikler seg mye de første leveårene, derfor er tidlig innstas også et svært viktig poeng.

Tidlig innsats er lønnsomt

Det er aldri for sent å sette inn tiltak for å gi barn god omsorg, men forskningen er entydig på at jo tidligere innsatsen settes inn, jo bedre effekt har tiltakene.

Utviklingen av hjernen vår begynner allerede før vi er født, og mye skjer i løpet av våre første leveår. Forskning viser at mangel på omsorg kan ha store negative konsekvenser på kognitiv og motorisk utvikling og evnen til å tilegne seg, og ta i bruk læring og kunnskap. Det er aldri for sent å lære seg noe nytt, endre eller tilpasse seg, men det blir vanskeligere jo eldre vi blir. Center on the Developing Child ved Harvard har publisert forskning som sier at «å bygge nye og mer avanserte kognitive, sosiale og følelsesmessige ferdigheter på et svakt fundament er langt vanskeligere og mye mindre effektivt enn å gjøre ting riktig helt fra begynnelsen.»

Og det er åpenbart – barn utvikler seg ikke alene. Babyer trenger og søker samspill med sine voksne omsorgspersoner. De kommuniserer med kroppsspråk, mimikk, gester, fakter og lyder. Hvis de voksne ikke reagerer på denne kommunikasjonen eller responderer på en utilbørlig måte vil det negativt påvirke måten barnets hjerne utvikler seg på. Dette handler ikke kun om intellektuell utvikling. Barns første år har også stor betydning for utvikling av evnen til å håndtere og reagere på følelser, noe som er essensielt for hvordan de fungerer i relasjoner til andre mennesker. God interaksjon og omsorg fra stabile, tilstedeværende og anerkjennende voksne er viktig for alle barn, og spesielt hvis barna befinner seg i en sårbar situasjon.

Og som Center on the Developing Child påpeker, god og stabil foreldreomsorg gir ikke bare barn beskyttelse mot farer, men det sørger også for å at barn får utviklet ferdigheter som gjør dem mer motstandsdyktige og i stand til å håndtere vanskelige hendelser og livssituasjoner.

Ungdom trenger også omsorg

Det er en økende anerkjennelse av at støtte og oppfølging er avgjørende for at ungdom skal utvikle seg til trygge, selvstendige voksne.

Overgangen fra barn til voksne kan by på utfordringer for de fleste, men for barn i alternativ omsorg og barn som mangler støtte fra et familienettverk, er den ekstra utfordrende. De må klare overgangen til voksenlivet uten den følelsesmessige, sosiale og økonomiske støtten andre unge får fra familien sin. Med dårligere tilgang til utdanning og opplæring, er faren stor for at de havner bakerst i jobbkøen.

Ungdommer trenger også praktisk kunnskap og sosial kompetanse for å kunne bli selvstendig. De må lære om hygiene, klesvask, matlaging og husholdningsbudsjettering. De må øve opp selvdisiplin, lære sosiale ferdigheter slik at de kan bygge seg et nettverk og vite hva samfunnet forventer av dem som voksne. Dette **kan de ikke lære alene**. Stabile omsorgspersoner, søsken, venner og familie spiller en

utrolig stor rolle når det kommer til ungdommers muligheter til en god overgang til et selvstendig voksenliv.

Hvorfor omsorg er en klok investering

FNs barnekonvensjon slår fast at barn har rett til en barndom som gir dem muligheten til å vokse og utvikle seg. I tillegg til at dette er en rettighet barn har, er det å sikre barn god omsorg i oppveksten også en klok investering.

Nobelprisvinner i økonomi, amerikaneren James Heckman, har bevist hvordan tidlig innsats for barn fra utsatte familier er en samfunnsøkonomisk lønnsom investering. Han mener samfunnet vil begrense sosiale problemer og utgifter hvis de

- sørger for at barn fra utsatte eller vanskeligstilte familier får mulighet til god utvikling og skolegang
- legger til rette for god utvikling av kognitive og sosiale ferdigheter for barn fra 0-5 år
- opprettholder utvikling gjennom skolegang og utdanning frem til voksen alder

Denne innsatsen for at barn skal få god omsorg helt fra fødselen av slik at de utvikler seg, lærer seg nødvendige ferdigheter og gjennomfører skolegang, skaper ifølge Heckman en mer «kvalifisert, produktiv og verdifull arbeidsstyrke» som vil gagne samfunnet i generasjoner fremover.

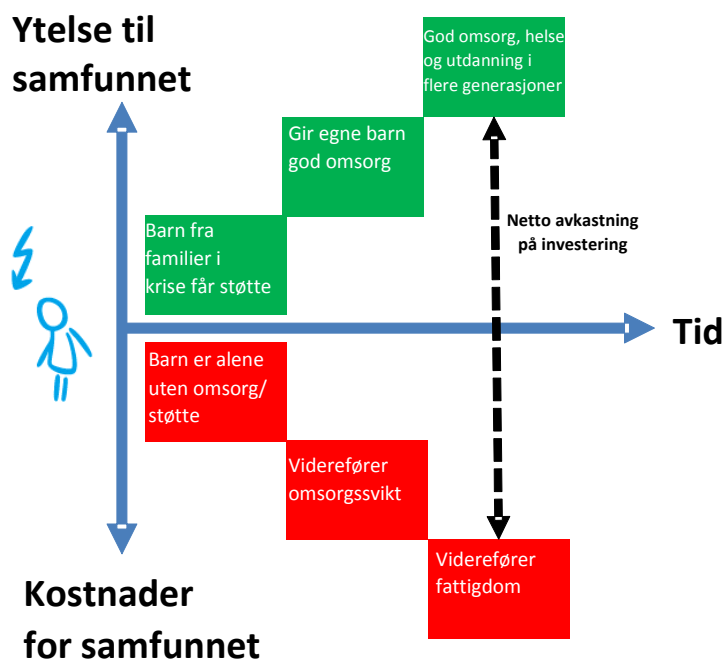
Med utgangspunkt i Heckmans forskning kan vi se for oss to scenarier:

Når barn vokser opp uten stabil foreldreomsorg risikerer samfunnet i stor grad økte kostnadene for:

- tapte menneskelige ressurser, økonomisk produktivitet og lavere skatteinngang
- sosialstønader/trygd
- økte helseutgifter
- økt omfang vold og overgrep
- kriminalitet – både utgifter for skader pga kriminelle handlinger og større belastning på rettssystemet

Når barn får stabil og god foreldreomsorg har de større muligheter til å utvikle seg til ressurssterke voksne som kan bidra til vekst og utvikling i samfunnet sitt.

Netto avkastning for samfunnet kan da se slik ut:

Et kinesisk ordtak sier at det beste tidspunktet for å plante et tre er 20 år siden, det nest beste er nå. Det er selvsagt ikke mulig å gi barn som har blitt voksne en bedre barndom, men vi kan støtte dem som foreldre slik at den omsorgssvikten de har blitt utsatt for ikke videreføres. Og ikke minst kan vi investere i dagens barn og unge og på den måten snu den negative spiralen.

5. OMSORGSEFFEKTEN: En utviklingsstrategi

Som beskrevet tidligere er det altfor mange barn som vokser opp uten stabil voksenomsorg. De mangler den omsorgen og beskyttelsen som er nødvendig for at barn skal vokse og utvikle seg.

Når vi sier at «ingen barn skal vokse opp alene» inkluderer vi både de barna som er helt alene, og de barna som har en så ustabil familie at de er mer eller mindre overlatt til seg selv.

Ifølge Center on the Developing Child ved Harvard er «alvorlig omsorgssvikt en minst like stor, hvis ikke større, trussel mot barns helse og utvikling som fysisk mishandling». Barn som ikke opplever stabil omsorg fra trygge voksne som viser at de bryr seg om dem, klarer seg dårligere på skolen. De har større risiko for å utvikle depresjon og rusmisbruk, og økt selvmordsfare. De har ofte svakere sosiale ferdigheter og takler motgang dårligere. De har i større grad helseproblemer og mindre tilgang til sosiale hjelpetjenester. Dette er selvsagt svært negativt for hvert enkelt menneske.

I tillegg betyr disse negative konsekvensene for enkeltmennesker, en økt kostnad for samfunnet og tap av menneskelige ressurser som kunne ha bidratt til utvikling i samfunnet. Barn som ikke får muligheten til å lære og utvikle ferdigheter som er nødvendige for å fungere i samfunnet, møter mange flere barrierer på vei ut i arbeidslivet, og blir i mindre grad voksne som kan delta og bidra til produktiviteten i samfunnet. Siden de ikke selv har fått nødvendig omsorg, har de heller ikke lært hvordan de skal gi det til sine egne barn. Dermed overføres både omsorgssvikt og fattigdom til neste generasjon. Den negative spiralen av misbruk, kriminalitet, dårlig helse fortsetter for menneskene og samfunnet må bære de økonomiske kostnadene og tapet av ressurser.

Men vi kan snu den negative spiralen

Gjennom beskyttelse, positiv oppmerksomhet og samspill fra en trygg omsorgsperson helt fra fødselen av, utvikler barnets hjerne seg gradvis. I løpet av tidlige år utvikler de språk og grunnleggende sosiale egenskaper.

- Barn som vokser opp i en stabil familie får bedre utbytte av skolegangen sin enn barn som ikke har et trygt hjem.
- Barn som får nok mat til å konsentrere seg, kan fortsette på skolen i stedet for å jobbe for å skaffe familien inntekt.
- Barn som blir tatt med til skolen og til helsestasjonen for vaksiner har større muligheter til sunn utvikling enn barn som ikke blir tatt med.
- Barn som får nok næring og medisiner til å utvikle seg normalt legger grunnlaget for å kunne regulere emosjoner, konsentrere seg og løse problemer som voksne, bedre enn barn som mangler næring og medisiner.
- Barn med utdanning og sosiale ferdigheter har bedre muligheter i jobbmarkedet og kan betale skatt, kjøpe tjenester lokalt og holde flere i arbeid.
- Barn med god omsorg bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling, også fordi de har lagt grunnlaget for å lykkes i å knytte sunne relasjoner, og stifte en familie.

Effekten av omsorg skaper utvikling. Å investere i en stabil og trygg familie for barn skaper en positiv spiral som kan sikre barn i generasjon etter generasjon muligheten til å vokse opp til å bli ressurssterke voksne.

SOS-barnebyer ser de langsiktige resultatet av å investere i familier hver dag – vi kaller det omsorgseffekten. Eksempler på dette finnes i rapporten *Impact Insights: Results of social impact assessments in seven programme locations*, som kan leses [her](#).

6. KONKLUSJON

Ingen barn skal vokse opp alene. Dette er intuitivt og selvsagt. Samtidig blir omsorg i mange tilfeller i dag først og fremst sett på barns medfødte rett og noe vi er menneskelig og moralsk forpliktet til å sørge for. Og muligens er det derfor den store samfunnsøkonomiske og samfunnsutviklende effekten av det å sørge for omsorg til barn flest er undervurdert.

Men det er internasjonalt en stadig større anerkjennelse for at det å styrke foreldre og andre omsorgspersoner slik at de kan gi barn god omsorg, er en viktig del av løsningen på de store sosiale problemer verden står overfor globalt.

Innsatsen for å sørge for blant annet utdanning, helsetjenester, likestilling og rettferd, vil blir langt mer effektiv og målbar hvis vi sørger for å inkludere også de barna som nå faller utenfor fordi de mangler omsorgspersoner.

Hvordan kan dette gjøres?

- Større innsats for å ansvarliggjøre myndigheter slik at de oppfyller rettighetene slått fast i FNs barnekonvensjon og følger FNs retningslinjer for barn i alternativ omsorg.
- Sørge for strategier i utviklingspolitikken som sikrer barn omsorg og beskyttelse, og foreta de nødvendige investeringer i familier som kommer dagens og fremtidige generasjoner til gode.
- Sørge for gode barnevernsstrukturer, og sikre at alle aktører (myndigheter, bedrifter og organisasjoner) som jobber med barnevern og barns beskyttelse har samme høye standard for faglig kompetanse og egnethet.

Barndommen legger grunnlaget for hvordan du fungerer som voksen. SOS-barnebyer vet hva som skal til for å gi barn omsorg og en god barndom.

Å bli sikret kvalitativ god omsorg når du har mistet, eller står i fare for å miste omsorg fra familien din foreldreomsorg, er en menneskerett og et nødvendig fundament for at andre tiltak som skal skape vekst og utvikling har effekt.

7. REFERANSER/ VIDERE LESING

Harvard Center on the Developing Child, *From Best Practices to Breakthrough Impacts: A science-based approach to building a more promising future for young children and families* (2016)

This provides a valuable overview of scientific understanding of how children's brains develop and how support programmes can be tailored accordingly.

“No matter what form of hardship or threats may have been experienced, the single most common research finding is that children who end up doing well have had at least one stable and responsive relationship with a parent, caregiver, or other adult. These relationships provide the support, scaffolding, and protection that both buffer children from developmental disruptions and help build key capabilities – such as the ability to plan, regulate behaviour, and adapt to changing circumstances – that enable them to respond to adversity and thrive. In other words, positive experiences, supportive relationships and adaptive skills build the foundation of what is commonly known as *resilience*.”

Harvard Center on the Developing Child, *Five numbers to remember about early childhood development* (2009)

<https://developingchild.harvard.edu/resources/five-numbers-to-remember-about-early-childhood-development/>

“Providing young children with a healthy environment in which to learn and grow is not only good for their development—economists have also shown that high-quality early childhood programs bring impressive returns on investment to the public. Three of the most rigorous long-term studies found a range of returns between \$4 and \$9 for every dollar invested in early learning programs for low-income children. Program participants followed into adulthood benefited from increased earnings while the public saw returns in the form of reduced special education, welfare, and crime costs, and increased tax revenues from program participants later in life.”

James Heckman, website

<https://heckmanequation.org/>

“The highest rate of return in early childhood development comes from investing as early as possible, from birth through age five, in disadvantaged families. Starting at age three or four is too little too late, as it fails to recognize that skills beget skills in a complementary and dynamic way. Efforts should focus on the first years for the greatest efficiency and effectiveness.”

G Huebner et al, National Academy of Medicine, *Beyond Survival: The Case for Investing in Young Children Globally*

<https://nam.edu/beyond-survival-the-case-for-investing-in-young-children-globally/>

This article makes the case that that investing in early childhood development is critical for meeting not just the SDGs relating to education but to those relating to poverty, nutrition, equality for girls, and reducing violence.

Florence S. Martin and Garazi Zulaika, “Who Cares for Children? A Descriptive Study of Care-Related Data Available Through Global Household Surveys and How These Could Be Better Mined to Inform Policies and Services to Strengthen Family Care” (2016)

<https://link.springer.com/article/10.1007/s40609-016-0060-6>

The authors have determined that one in ten of the world's children does not live with his or her biological parents (and that for nearly three quarters of them, both parents are still alive).

Overseas Development Institute, *The costs and economic impact of violence against children* (2014)

<https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9177.pdf>

“All children have the right to live and thrive in a safe and caring family environment, free from all forms of violence. However, millions of children throughout the world face abuse, neglect, exploitation and violence every day of their lives, and in different settings such as their homes, schools, communities and work environments.”

SOS Children’s Villages International, *The Care of Children in Data: Evidence, gaps and opportunities for change in the SDGs* (2017)

http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/881d3ec2-92a9-4a3b-9425-6d074be04c27/SOS-Children-s-Villages_The-care-of-children-in-data.pdf

“A lesson learnt from the expired Millennium Development Goals (MDGs) is that implementation efforts are likely to bring no gains for marginalised groups if the specific challenges that they face are not recognised and addressed – the poorest 5% made no progress at all between 1999 and 2008. Therefore, the identification of children in vulnerable situations and understanding of the determinants of their vulnerability through disaggregated data is critical to know who is missing on progress and prevent short fallings towards the SDGs. However, data and statistics available in national and international statistical systems are still limited or poor for over half of the child-related SDG global monitoring indicators, leaving governments without the necessary information to tackle the obstacles of vulnerable and marginalised children.”

SOS Children’s Villages International, *Ageing Out of Care* (2010); *Preparation for Independent Living* (2011); and *When Care Ends: Lessons from Peer Research* (2012)

<https://www.sos-childrensvillages.org/publications/publications/research-and-positions>

Research on the conditions of young people leaving alternative care and their developmental needs.

SOS Children’s Villages International, *Child at Risk – the most vulnerable children: who they are and why they are at risk*, 2016.

<https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/dcdbf23b-76ee-4c03-95a8-474a77f39024/Child-at-Risk-Report-2016-ECOM-FINAL.pdf>

Analysis of risk factors and available data.

SOS Children’s Villages Norway, *In the Blind Spot* (2016)

<https://www.sos-barnebyer.no/om-oss/policies/rapport-in-the-blind-spot>

This paper draws on a number of sources in describing the risk factors that often lead to children losing parental care and in demonstrating the costs to society.

UNICEF “Care for Child Development Package”

https://www.unicef.org/earlychildhood/index_68195.html

“Globally over 200 million children do not reach their developmental potential in the first 5 years of life because they live in poverty, and have poor health services, nutrition and psycho-social care. These disadvantaged children do poorly in school and subsequently have low incomes, high fertility, high criminality, and provide poor care for their own children.”

UNICEF, *Early Childhood Development: a statistical snapshot* (2014)

http://data.unicef.org/wp-content/uploads/2015/12/ECD_Brochure_2014_197.pdf

“Over 200 million children under 5 years of age in low- and middle-income countries – and increasing numbers in OECD countries and emerging economies – will face inequalities and fail to reach their full developmental potential because they grow up with a broad range of risk factors. These include, most notably, poverty; poor health, including malnutrition and infection with HIV; high levels of family and environmental stress and exposure to violence, abuse, neglect and exploitation; and inadequate care and learning opportunities.”

United Nations, Convention on the Rights of the Child (1989)

https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_ga=2.47626660.223815038.1505322596-928445614.1505322596

United Nations, *GENERAL COMMENT No. 7 (2005); Implementing child rights in early childhood*
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/GeneralComment7Rev1.pdf>

This document confirms that the Child Rights Convention should be interpreted that the conditions for early childhood are guaranteed as a right.

“Babies and infants are entirely dependent on others, but they are not passive recipients of care, direction and guidance. They are active social agents, who seek protection, nurturance and understanding from parents or other caregivers, which they require for their survival, growth and well-being.... Under normal circumstances, young children form strong mutual attachments with their parents or primary caregivers. These relationships offer children physical and emotional security, as well as consistent care and attention. Through these relationships children construct a personal identity and acquire culturally valued skills, knowledge and behaviours. In these ways, parents (and other caregivers) are normally the major conduit through which young children are able to realize their rights.”

United Nations, *Toward a World Free from Violence* (2013)

http://www.un-ilibrary.org/children-and-youth/toward-a-world-free-from-violence_2442f8ad-en

A good source of statistics about children at risk.

United Nations, *World Population Ageing 2015*

http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf

“...virtually every country in the world is experiencing growth in the number and proportion of older persons in their population. Population ageing—the increasing share of older persons in the population—is poised to become one of the most significant social transformations of the twenty-first century, with implications for nearly all sectors of society, including labour and financial markets, the demand for goods and services, such as housing, transportation and social protection, as well as family structures and intergenerational ties.”

World Health Organization, “The importance of caregiver-child interactions for the survival and healthy development of young children”

http://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/924159134X/en/

“Children whose care is disturbed or distorted in some way, are at risk of not receiving sufficient nutrition, being subjected to stress, not growing well, not being psychologically stimulated and of developing malnutrition. Warm and responsive caregiving is now known to extend some protection to children in otherwise adverse situations.”

Various, “All Children Count but not all Children Are Counted: An open letter to the UN Statistical Commission and Inter-Agency Expert Group on SDG Indicators” (2016)

<http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/0000cc92-a876-4032-81f8-6b590cb64278/All-children-count-but-not-all-children-are-counted-ENGLISH.pdf>

“Indeed, all children count, but not all children are counted. As a result, some of the world’s most vulnerable children – those without parental care or at risk of being so; in institutions or on the street; trafficked; separated from their families as a result of conflict, disaster or disability; or recruited into armed groups – have largely fallen off the UN’s statistical map. There are only limited data about how many children live in such precarious circumstances, except for scattered estimates from some specific countries.”